

Herolden

Marts 2013

Årgang 17 Nummer 1

Foto: Ole

Udgivet af:

Bornholms Middelaldercenters

Vennekreds

Stangevej 1.

3760 Gudhjem.

Tlf. 56 49 83 19

Web-adr.: www.bmc-vennekreds.dk

Redaktion:

Sukey Brown 56 97 61 33

Ole Boyer Pedersen 56 49 81 41

Bjørn Ørding-Thomsen 56 47 01 12

Ansvarshavende:

Niels Erik Rasmusen 56 49 83 19

Indlæg til Herolden:

herolden@bornholmsmiddelaldercenter.dk

Herolden udkommer 4 gange om året.

Ca. den 1/3, 1/6, 1/9 og 1/12

Deadline er den 15. i måneden før udgivelsen.

Oplag ca. 150

Indhold

- 3 Nyt fra Centret
- 5 Bornholms naboer mod Syd - Kolbergerne
- 10 Rismas planer inför sommaren 2013
- 12 Jeanne de Montbaston
- 14 Att återskapa en stolsdyna
- 17 Korset er dansk - og tomt
- 18 Rundkirkerne 2
- 25 Skokursus
- 26 Børneattester
- 27 Nyt fra Vennekredsen
- 28 Vinterbilleder

Hvor der ikke er anført navn på fotografen, er billederne taget af redaktionen.

Fannikke

Kontor- & Datahuset på Bornholm
Snellemark 45 - 3700 Rønne
Telefon 56 95 12 69 - Telefax 56 95 69 50

Færgen

Nyt fra Centret

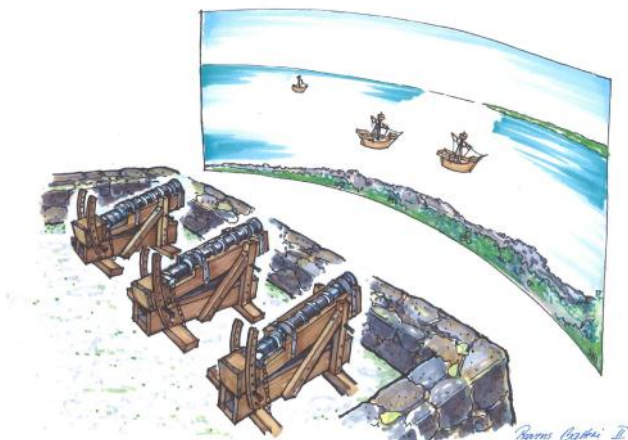
Af Niller

HISTORAMA i gang med finansieringen!

Efter at have været undervejs i mere end 6 år, ligger planerne for det kommende oplevelsescenter Historama nu endelig klar. Projektets fase 1 løber op i den nette sum af ca. 57 mio. kr. – men med 4 mio. kr. i hånden fra Arbejdsmarkedets Feriefond og en 10-årig driftsgaranti fra Bornholms Regionskommune er der nu fri bane for opstart af finansieringsfasen. Med en ny bornholmsk turismestrategi, som sætter fokus på oplevelser og med et nyt Hammershus Besøgscenter i støbe-

skeen, er der virkelig store muligheder for at skabe nye koordinerede oplevelsestilbud i international klasse. Noget Bornholm længe har savnet. Formanden for Fonden Bornholms Middelaldercenter, Per Ole Petersen, og jeg selv er da også begge meget tilfredse med Historama; indhold og arkitektur. Nyt og spændende – samtidig med at byggeriet er både økonomisk og energimæssigt bæredygtigt, tager det også hensyn til det omkringliggende kulturlandskab. Efter planen vil Historama slå dørene op for publikum i 2016 – samtidig med at Bornholms Middelaldercenter kan fejre sit 20-års

jubilæum – så der bliver rigtig noget at fejre! Bornholms Regionskommune og Arbejdsmarkedets Feriefond har sammen godkendt Historama-planerne, så nu er det bare på med de store arbejdshandsker. Vi håber at have finansieringen på plads inden udgangen af 2013.

BornPro etablerer satellit på BMC - Middelalderværkstedet

BornPro (Bornholms Produktions-skole) og Bornholms Middelaldercenter har indgået en samarbejdsaftale, og vi er nu klar til at etablere en BornPro ”satellit” på Bornholms Middelaldercenter. BornPro og BMC har sammen været i Ribe og set det gode samarbejde, der foregår imellem Ribe Vikingecenter og Esbjerg Produktionsskole - og ikke mindst set de fantastiske resultater, der kommer ud af det. Det er en rigtig win-win model, som både BornPro og middelaldercentret nu ser frem til at realisere her på Bornholm. Produktions-skoleeleverne på det nye middelalderværksted vil have mulighed for at beskæftige sig med en masse menings-

*Formidling af håndværk
fra markedet 2008*

fylde områder, såsom dyr, grønne områder og (middelalder-) håndværk. I juli-august vil produktionsskoleeleverne også kunne lære om historisk formidling, og de, der har lyst, vil kunne prøve at formidle iført middelaldertøj, - en god måde at øve kundekontakt på. ”Den gamle skolestue”, under udstillingslokalerne på Rågelundsgård bliver skolens base for de gennemsnitligt 12 unge, der forventes at blive tilknyttet det nye Middelalderværksted. Værkstedets unge er produktionsskolelever på lige fod med BornPro’s øvrige elever; blot kommer de til at lære og producere midt i en erhvervsvirksomhed, og oven i købet en oplevelsesvirksomhed.

Endvidere vil BornPro tilbyde sine elever at være på middelaldercenteret i ugerne 29, 30, 31, 32 og 33 – dels på Middelalderværkstedet, dels i praktik i centerets øvrige områder, fx i billetsalg og butik, og måske på kontoret.

Jeg ser meget frem til dette nye samarbejde og al den synergi og dynamik, det vil tilføre stedet. Vi har nu længe været inde i en periode, hvor vi bare er blevet færre og færre mennesker i dagligdagen – men det vil vende nu. Til stor glæde og gavn for både BornPro og middelaldercentret. Men også for de mange gæster, der hen over sæsonen vælger at besøge centret. De vil opleve et sted, der på en helt anden måde syder af liv og aktivitet.

I det hele taget er 2013 præget af positivitet og fremskridt.

Med venlig hilsen
Niller

Bornholms naboer mod Syd - Kolbergerne

Af Lena Mühlig

Som tysk indvandrer til Danmark, med et ”mentalt” dansk hjem på Bornholm, har jeg tit spurgt mig selv om, hvordan det var for udlændinge i middelalderen at komme til Bornholm. Det var næppe øens unikke natur, som nutidens tilflytterkampagner reklamerer med, der dengang var trækplasteret. Det var vist heller ikke den ”anderledes ro” folk søger i dag, som man kunne finde på middelalderens Bornholm, ærkebispens eget land?

Nej, ærkebispens var en fyrste som alle de andre, og hans politik var i perioder alt andet end moralsk eksemplarisk. Mere end natur, fred og afslapning var det tværtimod snarere den økonomiske interesse i de 158 km kyst til den sildefyldte Østersø, der drev de fremmede til at rejse hertil. Vi ved, at der i mange af hansestæderne ved Østersøens sydkyst fandtes handelsgilder - en slags interesseforeninger - for købmænd og skippere med Bornholm som foretrukket rejsemål. Vi ved mest om købmændene fra universitetsstaden

Greifswald, der havde base i Rønne, hvor de byggede et gildehus og stiftede et kapel ved kirken. De fik diverse privilegier af ærkebispens, for eksempel måtte de opbevare deres begravelsesredskaber i kirken, så de kunne afholde standsmæssige begravelser, hvis en af gildebrødrene døde på Bornholm [1] .

Men på trods af sin ringe størrelse var Bornholm langt fra reserveret for købmænd fra Greifswald. Vi ved, at der også i de pommerske byer Anklam og Stettin/Szczecin fandtes gilder for skippere, der sejlede til Bornholm, eller for købmænd, der drev handel til og fra øen [2] . Byerne i den daværende Ordensstat af den Tyske Ridderorden (et produkt af korstogene mod Baltikum) - frem for alt Danzig/Gdańsk, men også Elbing/Elbląg, Braunsberg/Braniewo og Königsberg/Kaliningrad var også interesseret i den bornholmske handel - vi hører mest om dem, når deres skibe forliste ved den bornholmske kyst, og de skændtes med ærkebispens foged på Hammershus om returnering af deres strandede varer.

Kolberg - Kołobrzeg

Men den gruppe af købmænd, som vi er bedst informeret om (bortset fra Greifswalderne), kom fra den pommer-ske by Kolberg/Kołobrzeg (udtales: Kovop-tjek). Kolbergerne havde indgået en handelskontrakt med Nexø [3]. Det er fascinerende, at man i dag om sommeren igen kan tage færgen fra Nexø til Kołobrzeg. Jeg valgte i stedet for at tage på udflugt til denne lille by på årets koldeste dag, hvilket ikke kan anbefales, hvis man har tænkt sig at suse rundt og lave sightseeing, men det var nok for at få et lille indblik.

Kołobrzeg er en by, der på en måde har meget tilfælles med Bornholm. Byen har intet universitet som Greifswald, og har ikke længere betydning som trafikknudepunkt for handelen - Szczecin er i den hensigt meget vigtigere i dag.

Kołobrzeg er nu først og fremmest turismål. I øjeblikket popper der store hoteller op af jorden som svampe om efteråret, og selv på årets koldeste dag, i klirrende frost og bidende iskold vind, vælter det med ældre turister på kystpromenaden, der ikke lader sig kue og shopper billige souvenirs fra små boder i lange baner. Hvorfor besøger de den kolde pommerske kyst midt i januar? Grunden er byens saltholdige kilder - i

dag anledning til byggeri af diverse spabade og svømmehaller. Disse kilder var allerede i middelalderen grundlaget for byens rigdom - men på en ganske anden måde.

Kolbergs gilde i Nexø

Kolberg var medlem af hanseforbundet siden 1300-tallet [4]. Allerede dengang optrådte efternavnet ”Bornholm” i Kolberg, vel for skippere, der typisk sejlede til Bornholm [5]. Men Kolbergenes bornholmske handelsgilde hører vi først om i 1500-tallet, da hansekøbmændenes storhedstid allerede var ved at være forbi, og det Kolbergske gilde led under de repressalier, som det lybske styre på Bornholm udøvede mod deres kollegaer fra de andre hansestæder. Oplysningerne om gildet stammer fra et klageskrift fra Kolberg til Lybæk vedrørende embedsførelsen af den første lybske foged på Bornholm, Bernt Knop, og fra sammes svar (begge 1545) [6]. Derudover findes der fra 1554 en fornyelse af en ældre handelsaftale mellem købmænd fra Nexø og Kolberg [7].

Klagen mod Bernt Knop påstår, at Bornholmerne i Kolberg ”fra Arilds Tid [kunne] købe og sælge uden og inden Byen [dvs. Nexø], saa frit som en Borger, uden al Afgift” og at Kolbergerne havde ”den samme Ret [...] paa Bornholm” [8]. Det at handle ”udenbys” var en stor begunstiggelse. Normalt var de lokale købmænd ikke interesserede i at dele deres rolle som mellemlid mellem bønderne og tilrejsende købmænd med fremmede. Hvis de udenlandske købmænd kunne købe direkte fra bonden, kunne de helt undgå de lokale købmænd. Det er ikke helt klart, om der med ”udenbys” menes hele øen, eller kun Nexøs nærmeste opland, altså Bodilsker sogn i Sønder Herred [9].

Bernt Knops fremstilling af Kolbergerne

Bernt Knops svar kaster lidt mere lys på handelsforholdet. Han bekræftede at Kolbergerne i mange år havde handlet på Bornholm, at de havde ”stiftet et len i kirken i Nexø by” og at de sammesteds havde et ”særligt” gilde og retten til todfri handel [10]. Bernt Knop havde ikke ligefrem grund til at pynte på Kolbergernes rettigheder - han repræsenterede jo Lybæk, som på den tid helst ville have hele Bornholm for sig selv. Derfor må man gå ud fra at denne del af hans beretning er tilforladelig.

Men helt så let gør han det ikke for Kolbergerne. Han nævner nemlig en afgift, som Kolbergerne alligevel skulle betale, ”lige som købmændene fra de andre stæder”. Det har ikke mindst oldermændene fra begge byer bekræftet for ham: Enhver købmand, der kom

”op dat lant” - dvs. til Bornholm - skulle betale én tønne øl eller mel om året til slottet - dvs. til fogeden på Hammershus (som nu ikke længere var ærkebispens, men Lybækkernes). Bernt Knop forklarer derfor, at han ikke har krævet andet end en tønne øl fra Kolbergerne, som han dog ikke har modtaget længe! Han nævner også, at de samme rettigheder gjaldt for ”de van Borneholm” i Kolberg, hvor de slet ingen afgifter skulle betale.

Uheldige bornholmske købmænd

Bernt Knop ville rigtig gerne have Kolbergerne til at fremstå som nogle værre aftalebrydere, så han fik en god grund til at smide dem ud af Bornholm. Ud over at de ikke havde afleveret den krævede tønne øl, var der endnu en historie om dem: Han fortæller om et tilfælde, hvor borgere fra Bornholm, bl.a. en skipper fra Hasle, var sejlet til Kolberg for at bytte sine varer til mel. Efter at Bornholmerne var kommet af med deres egne varer, havde de dog ikke fået lov at tage melet med, med den begrundelse ”at der var kommet strengt forbud mod udførelsen af mel

Nyt og gammelt:

Et i sandhed frygtindgydende vikingeskib

fra Kolberg.” En sådan foranstaltning kan f.eks. tænkes i forbindelse med en truende dårlig høst eller hungersnød. Men i hvert fald var Bornholmerne altså blevet gruelig snydt! Knop forsøgte altså at argumentere for, at Kolbergerne selv havde forsømt deres handelsaftale med Bornholmerne i de seneste år.

Bornholmer = Bornholmer?

Det, at der var en skipper fra Hasle med i det uheldige foretagende, viser, at handelsaftalen mellem Nexø og Kolberg (som skal omtales nedenfor) åbenbart også blev udnyttet af folk fra resten af Bornholm. Hansestæderne selv var altid meget fleksible hvad angik betegnelsen ”medlem af den tyske Hanse”. Hvis man kunne hjælpe kollegaerne fra en anden by med at lade dem få del i privileger, optrådte man gerne udad som ”den tyske Hanse” uden specifikt at nævne, hvilke byer der nu var del af forbundet eller ej. Hvis det til gengæld handlede om mindre behagelige vennetjenester, f.eks. at betale en gæld for en kollega fra en anden by, glemte man hellere forbundet: Manden kom jo fra en helt anden by! På samme måde har Bornholmerne sikkert også udnyttet Nexøs aftale. Når det nu var smart at være Nexøbo i Kolberg, kunne man da sagtens alligevel have en skipper fra Hasle med: Han var da også en ”mand fra Bornholm”. Også Bernt Knop bruger hårdnakket betegnelsen ”Bornholmerne”: Det var sandsynligvis ikke så vigtigt for Kolbergerne, hvor præcist deres bornholmske partnere kom fra.

Salt til kirken

Men Bernt Knop har endnu flere røverhistorier om Kolbergerne. Han har nemlig fået en klage fra rådet og kirkeværgerne i Nexø: Kolbergerne skylder 24 skippund salt til det len, som de har stiftet i Nexø kirke! Der er åbenbart tale om salt, der skulle betales i renter til kirken. Det er lidt uklart, hvad begrebet ”len” dækker over. I middelalderen fandtes der mange altre i en kirke - hver helgen kunne have sit eget alter. Sandsynligvis var Kolbergernes ”len” et alter i kirken, hvor der skulle læses messer. Måske blev

Maria-kirken

© JDavid, Polsk Wikipedia

messetjenesten betalt ved, at der blev overdraget naturalier (salt) til alteret. Måske var det også et helt præsteembede, hvor præsten blev betalt i salt. Det er i bund og grund bare størrelsen af Kolbergernes stiftelse, man er i tvivl om, men princippet er det samme [11]. Og 24 skippund salt er ikke så lidt: Et skippund varierede lidt fra by til by, men hvis man f.eks. går ud fra det lybske skippund (å 135,716 kg), ville der være tale om hele 3.257 kg salt [12]. De største pakker man kan købe i Netto i dag indeholder et kilo. Prøv at forestille dig over 3.000 af dem...

Salt fra byens saltværk var faktisk et af Kolbergs vigtigste produkter. Alligevel har forskningen været i tvivl om kvaliteten og eksportdygtigheden af Kolbergs salt, da vandet fra byens saltholdige kilder har en meget lavere saltprocent end f.eks. Lüneburgs. (Godt at de wellness-glade pensionister i dag ikke ved det.) Derfor har man sat spørgsmålstegn ved, hvorvidt Kolberg overhovedet har kunnet eksportere salt til andet end sit eget bagland i Pommeren [13]. Det er i denne kontekst, at den regelmæssige betaling [14] til kirken i Nexø, i hvert fald delvis i salt, får en interessant betydning.

I den sammenhæng er det interessant at notere sig, at også Greifswald rådede over et saltværk [15]. Måske har de små byer oprindeligt kunnet stille nok

salt til rådighed for konserveringen af de bornholmske sild, så man ikke har været henvist til import af salt fra Lüneburg via Lybæk?

Noter

- 1 Ebbe Gert Rasmussen har skrevet en spændende artikel om dem i Bornholmske Samlinger, som varmt kan anbefales. Rasmussen 1992.
- 2 Mühlig 2012, s. 116 f.
- 3 Zahrtmann 1934 s. 88; Lind 1944 s. 131.
- 4 LMA 5 sp. 1252.
- 5 Riemann 1924 s. 157.
- 6 Hübertz nr. 120 & 122.
- 7 Riemann 1924 bil. nr. 47 s. 70.
- 8 Hübertz nr. 120.
- 9 Beliggende lige mellem Østre og Sønder Herred, var Nexø tilordnet Sønder Herred. I kirkeligt henseende var Nexø kapel tilknyttet Bodilsker sogn. Trap 1955 s. 490, Norn 1954 s. 112.
- 10 Hübertz nr. 122.
- 11 Zahrtmann 1934 s. 88; Trap 1955 s. 480; Norn 1954 s. 112.
- 12 Witthöft 1979 s. 107 ff.
- 13 Kausche 1978 s. 10 & 17.
- 14 Jvf. Schiller/Lübben 1875-1881 III s. 463, som definerer begrebet rente som fastsat, (årlig) tilbagevendende betaling.
- 15 LMA 4 sp. 1695 f.

Lenas beretning fra Kolberg fortsættes i juninummeret af Herolden. Her får du afslutningen på beretningen om handelsaftalen samt Lenas beskrivelse af Mariakirken. Endelig indeholder næste artikel også en række litteraturhenvisninger

Rismas planer inför sommaren 2013

Af Åsa Martinson och Martin Eriksson

I Herolden mars 2012 skrev vi om våra sju somrar på Bornholm. Vi avslutade med hur vi funderat runt hur det nu skulle bli med det nya konceptet att det är Vennekredsen som bjuder in till träff för sina medlemmar. Vår förhoppning om ett intensivt medeltidsliv blev verkligen förverkligad. Det blev två fantastiska veckor tillsammans med S:ta Katarina gillet och S:t

Sebastians gille Bornholm. Vi blev verkligen indragna och med bland Vennerna. Så mycket att vi var tillbaka i oktober under en kurshelg.

S:ta Katarina hade satt upp sitt tältläger och vi hade vårt tält alldeles utanför deras ingång, nästan som en grindstuga. S:t Sebastians Gille Bornholm hade tagit kökkenhuset på Stormansgården till sitt och arbetade och bodde där. De berättade hur bra det var att bo i ett av husen istället för i tält.

En dröm att få bo i ett av husen har legat och grott i bakhuvudet på oss rätt länge, och vi har pratat om det. Men vi har sagt att då vill vi sova i en riktig medeltidsäng och inte ta in moderna sängar under natten. Så vi började så smått gå runt och titta i husen - och hittade två hus med säng. Det ena var kammaren i Stormansgården. Och helt plötsligt föll flera bitar på plats. Att bo i ett medeltida hus, på medeltida sätt - och att få visa på hur ett medeltida hus var fyllt med textil. Vi har sett så många återskapade medeltida miljöer som totalt saknar inredningstextilier. Men ser man på bilder i manuskript så är det på ett helt annat sätt. Och just det här med textilier i medeltida hem skulle Åsa föreläsa om på Gotlands museum under Medeltidsveckan!

Så nu blir den här vårens arbete i vävstolen att väva en hel del textilier till kammaren, textilier till bädden,

tyg till kuddar till bänkar, förhoppningsvis något till bordet och kistan. När vi börjar räkna upp allt som vi vill göra så inser vi att det här måste bli ett flerårsarbete. Men en hel del blir färdigt och vi kommer att inreda rummet med färgrika textilier och bo där i två veckor nu i sommar. Och om våra planer håller så kommer vi att samverka med S:t Sebastians gille till att befolka gården.

På vår blogg -
naama.textilverkstad.se
skriver vi under våren om arbetet.
Ett stort tack till Vennekredsen och
Middelaldercentret som låter oss göra
det här!
Hälsningar
Åsa och Martin i Risma

Läs mere om kannikken Morten på:
<http://naama.textilverkstad.se/#post98>
-red

Nordea

Jeanne de Montbaston

Af Sanna Kok-Hansen

Da jeg var i gang med at skrive mit speciale omkring en lille bog, der findes i Kungliga Bibliotekets, Stockholms samlinger (Husaby 5), begyndte jeg at interessere mig for de malerier, der ofte findes i marginalerne af middelalder

-manuskripter.

Disse ofte meget små og liflige motiver syntes mig mere spændende end de bibelske og lidt højtravende hovedillustrationer, som oftest er komponerede i rammer og integrerede i selve teksten.

Nu har jeg beskæftiget mig med middelalderens billedverden i mange år og set mange

billeder i mange forskellige media, men det, der fascinerer mig mest og som altid kan lokke et lille smil eller et fnis frem i mig, er disse små ustyrlige figurer som fortæller så meget om middelalderens hverdag og fest, om

fantasi, digt og virkelighed og om kønskamp og erotik.

Vi ved ikke meget om kvinders medvirken i fremstillingen af disse små illustrationer; men i et par tilfælde har vi et par ledetråde at tage fat i. I 1300-

tallets var Paris Nord Europas kulturcentrum og i Latiner-kvarteret (Quartier Latin) blomstrede en vigtig bogproduktion. Der boede og arbejdede mange skrivere, illustratorer og bogbindere.

Vi ved en del om det, fordi byen Paris førte skattekister, hvoraf en del er bevarede. Her kan man læse, hvem der

boede hvor, hvad de lavede og hvor meget de skulle betale i skat. Her kan man finde et antal kvindelige skatteobjekter (i nogle tilfælde så mange som 14%). En af dem, som er identificerede i disse skattelængder er *Jeanne de*

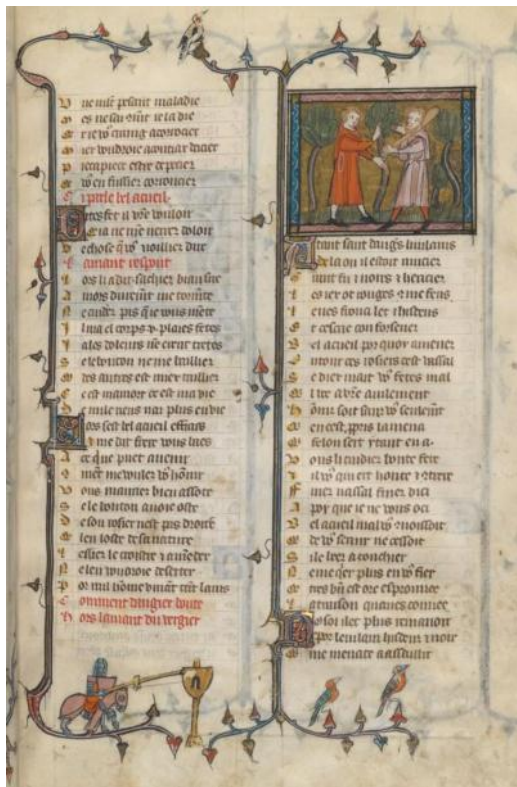
Montbaston, som boede og arbejdede i fællesskab med sin mand, skriveren Richard på Rue Nueve, Notre Dame, Paris. Et manuskript, som er dateret 1348 og signeret af Richard, har gjort det muligt for forskere at lykkes med at finde og identificere et 20-tal manuskripter, som de lavede i deres workshop. Efter Richards død aflagde Jeanne ed som selvstændig bog-

fremstiller (fr: libraire) i 1353. I et af disse manuskripter BN ff. 25526 kan man se parret afbildet i marginen. De sidder ved hver sin skrivepult og man ser tydeligt, hvordan Richard skriver teksten på pergamentsiderne, og Jeanne maler på dem, mens arke-
ne bliver hængt op bagved dem til tørre. Så ved vi ikke mere om Jeanne... Men vi har hendes billeder! Der sker de mest fantas-

tiske ting på disse bogsider. I BN ff. 25526 kan blandt andet man se en kaninskole, en vildmand, som har fået fat i en baby, en fødselsscene i en kaninfamilie, erotiske scener mellem munke og nonner og en af middelalderens sjoveste og mest

gådefulde motiver: Nonnen, der plukker fallosser af et træ, hvor de vokser som æbler! Hvis du vil kan du selv blade i bogen ved at åbne linket <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b6000369q> og se en fantastisk billedverden. Teksten er på fransk og er en kopi af den i middelalderen meget omdiskuterede *Romanen om Rosen* (fr: Roman de la Rose). Dette værks første 4058 linjer

blev skrevet af Guillaume de Lorris ca. 1230, og de resterende 17 724 linjer blev skrevet af Jean de Meun omkring 1275. Værket kan læses på mange måder; men det er svært at se væk fra en erotisk fortolkning, hvor rosenknoppen er synonym med en kvindes jomfrudom. I mine øjne er Jeannes små figurer hendes eget indlæg i kønskampen, og synet på kvinder som erotiske objekter,

der blev lifligt diskuteret i hendes tid, ofte med udgang i *Romanen om Rosen*. Og dette er joemner som vi lige så lifligt diskuterer i dag, i ord og i billeder.

De to billeder stammer fra den omtalte bog.

Att återskapa en stolsdyna

Af Åsa Martinson

Ordet ”dyna” är inte samma sak på svenska och danska. Men det svenska ordet ”kudde” är inte det rätta i det här sammanhanget, så jag kommer att använda ordet dyna. ”Stolsdyna”, ”bänkdyna” är något som ligger i en stol eller på en bänk och som man sitter på. (På dansk: *pude* -red.)

I museernas magasin ligger det nöta och trasiga föremål. När man ser dem så är det ibland svårt att föreställa sig hur de en gång sett ut när de var nya och i bruk. I Gotlands museums magasin finns det två dynor, sydda i vävsöm. På den ena ser man utseendet ganska tydligt, men den andra är så missfärgad att det är omöjligt att föreställa sig hur den en gång sett ut. Mönstret går knappt att urskilja.

De två originalen i Gotlands Museum

Den mer färgrika dynan hade jag sett för flera år sedan och drömt om att få göra. Det hela strandade på att det tyg som den är broderad på måste man väva själv och min vävstol har länge varit upptagen med andra vävar.

Men för två år sedan började Kalmar läns hemslojd intressera sig för de öländska vävsömsdynorna – och vävde upp tyg. Det visade sig att det tyget var i stort sett det samma som på den gotländska dynan, 4 x 4 dubbla trådar per cm mot originalets 4,5 x 4 trådar. Så proportionerna blir inte helt korrekta. Men jag ville ju inte göra en exakt kopia!

Garnet jag broderat med är ett spelsaugarn från Norge med samma tjocklek och glans som originalets, visserligen är det Z/S spunnet istället för S/Z. Jag färgade för att komma så nära originalets färger som möjligt. Under färgningens gång blev det några promenader till museet för att jämföra.

Broderiet följde med till Bornholm 2011, det var den regniga sommaren och det fanns inte mycket mer att göra än att sitta i tältet och brodera, så broderiet blev nästan färdigt under de två veckorna vi var där.

Originalen är 53 x 53 cm och fyller ut hela tygets bredd, det är bara ett par trådar lämnade utanför broderiet och det slutar på samma sätt i båda sidorna. Jag tänker mig att den som en gång broderade dynan började på mitten och fyllde ut hela tygets bredd åt båda hållen. Och fortsatte därefter så att dynan blev kvadratisk. Jag gjorde på samma sätt och gjorde min i samma storlek. Eftersom mitt bottenmönster inte helt stämmer överens med originalens så slutar mitt mönster lite annorlunda.

Men nu kom det riktigt spännande. Det gällde den andra dynan. Det gick att se att broderiet var utfört i gult och blått. Men det finns ju en avigsida. Jag vände på tyget – och där gick det att se

mönstret. När jag ritade av mönstret på den första dynan hade jag lärt mig hur ett sådant mönster är uppbyggt och på det viset gick det lätt att rita av det från avigsidan. Och på avigsidan såg jag också att det, förutom blått och gult, också fanns en gulbrun färg. Det blev några vändor till i färggrytan.

Dynor syddas i vävsöm finns dokumenterade och bevarade från några ställen i Sverige, från Öland och Jämtland, Härjedalen och Hälsningland. På Gotland finns endast de här två, men min fundering är om dessa kan ha kommit från Öland. Det är kort avstånd till Öland och det var därifrån som man ofta tog sjövägen till Gotland, så kontakterna fanns.

Bornholm 2011, det var den regniga sommaren.....

den Ardags i Ekeby socken. Troligen är det två olika dynor som någon gång blivit hopsydd till en. Kanske är de medeltida, kanske 1700-tal. Men mönstret är i alla fall klart medeltida och det var detta som gjorde att jag till sist broderade dem för att införliva dem i vårt medeltida bohag.

Det fantastiska med det här broderi-äventyret har varit att genom att jag inte bara kunnat se mönstret från rättsidan, utan också från avigsidan, har kunnat följa hur den som en gång broderat dynan byggt upp mönstret. Och så kunde jag göra på samma sätt och lite grann kunna krypa under skinnet på min företrädare. På den blå/gula dynan kom jag till ett ställe där jag var tvungen att göra ett hopp på baksidan – eller skulle jag fästa tråden?

Mönstren på de här dynorna är det samma som dynorna med de vävda krabbasnårsmönstren och det kan vara svårt att avgöra om de är vävda eller sydda. På baksidan kan man ibland se det, eller så ser man om stygnen går i varpriktningen. Det kan också vara så att i något parti av broderiet ligger stygnen åt andra hållet. Så är det på den färgrika gotlandsdynan. Det visade sig att när det är ett litet parti i kanten så är det lättare att lägga stygnen åt andra hållet, så det har jag gjort på ett par ställen.

Hur gamla är de gotländska dynorna? Man vet inte. När dynan lämnades in till museet 1877 var de två delarna hopsydd till en enda dyna med tofsar av vadmal och kattun i hörnen.

Tofsarna gjorde att dynan daterades till 1700-tal. Dynan stammar från går-

Och så ser jag att på originalet finns precis samma hopp!

När jag broderade den första dynan fäste jag trådarna på baksidan. När jag

sedan tittade på originalet så såg jag inga fästningar – men där fanns knutar. När jag såg knutarna kom jag ihåg vad jag lärde mig från en yrkesbrodös. Hon beskrev hur man fäste trådar när man broderade i båge. Man kan ju inte vända en stor båge varje gång man ska fästa en tråd. Stick ner nålen genom tyget, snurra tråden runt nålen och dra igenom. Så gjorde jag på den andra dynan.

Sommaren 2012 fotograferade vi dynorna i stormannens fina stol.

Korset er dansk - og tomt

Af Bjørn Ørding-Thomsen

Konservatorerne på Nationalmuseet meddelte i første omgang, at de **ikke** ville åbne korset, da dette ikke kunne ske uden at beskadige korset.

Senere (da man havde rensat korset af) kunne man se, at man uden problemer kunne fjerne den split, der holdt korset lukket. Man gjorde det og konstaterede, at korset var tomt – så ingen splint fra Jesu kors i denne omgang.

Til gengæld bemærkede man, at den store 'perle' i toppen af korset er forsynet med et dragehoved, der er typisk nordisk. Og da 'perlen' er en integreret del af korset, må korset være dansk (eller i det mindste nordisk) – men fremstillet efter byzantinsk forbillede.

Korset skal nu med en udstilling rundt i verden – men det kommer forhåbentlig tilbage til Bornholm.

Rundkirkerne 2

Af Jan Eskildsen

Flere forskere, samme holdning

Også Kenneth John Conant og Justin Kroesen har skrevet om de midteuropæiske rundkirker, men om at de kunne være bygget, da Sigurd Jorsalfarer kom hjem fra sit togt til Østen. De to og Frölen, Wrangel, Smidt og Schultz fik i 1990'erne følgeskab af forskerne Frank Birkebæk og Hans Krongaard Kristensen, der har peget på den samme forbindelse, som Schultz og Wrangel gjorde.

Om rundkirken i Roskilde skrev Frank Birkebæk cirka 40 år senere end Schultz dette: *"En af byens mest fremtrædende mænd må have stået bag, en mand med internationale kontakter. Forbillederne for Alle Helgens rundkirke skal nemlig søges i Polen og Bøhmen, hvortil der netop på den tid var nære kontakter. Kirken er rimeligvis opført i 1100-tallets første årtier, det vil sige i kong Niels' regeringstid (1104-1134). Kong Niels havde nære forbundsfæller i Polen, og hans søn Magnus blev da også gift med den polske hertug Boleslav 3. Krzywoustys datter, Richiza. Hvis Alle Helgens kirkes byggherre ikke ligefrem skal søges inden for kongeslægten, er det fristende at lede efter ham blandt de*

stormænd, der fulgte kong Niels på rejserne mod sydøst."

Få år efter skrev Hans Krongaard Kristensen også om slægtskabet med kirkerne i de pågældende lande: *"Som bygningsmæssige afvigere findes en lille gruppe rund- og centralkirker. I Store Heddinge på Stevns er der en stærkt ombygget kirke med ottekantet skib og kor i to etager, som formentlig er opført i traditionen fra Karl den Stores paladskapel i Aachen. Herudover kendes nogle små rundkirker – i nogle tilfælde med overetage – knyttet til aristokratiske miljøer. Fire er bevaret, Bjernede på Sjælland, Thorsager i Jylland, Horne på Fyn og Valleberga i Skåne; men en del andre har tidligere eksisteret på Sjælland. Kirkerne er muligvis influeret fra østeuropæiske anlæg i Böhmen, Mähren og Polen. Ret unikke er de fire rundkirker på Bornholm i to-tre stokværk med udpræget forsvarskarakter."*

Jan Bazant skrev, at rotunder ikke bare var en bøhmisk eller polsk specialitet, men at de omkring år 1000 også fandtes i en del europæiske lande.

I 2008 publiceredes Wioletta A. Jensens PhD afhandling om kapeller og rundkirker i Polen og Danmark. Hun konkluderede, at inspirationen til det runde kapel og palatiet i Søborg syd for

Gilleleje kan være kommet fra Polen, og at det samme gælder andre rundkirker, da så mange fund har bevist, at der var tætte forbindelser mellem Bornholm og Polen i 900- og 1000-tallet. I sin sammenligning af polske og danske rundkirker påviste hun både ligheder og forskelle mellem anlæggene i de to lande. Hun fandt i de nogle fællestræk en bekræftelse af, at de polske kirker kan have været et forbillede for de danske.

W.A. Jensen fortæller, at der på Bornholm og Fyn er fundet mønter fra Mieszko I (ca. 935-992) og fra Bole-slav Chrobrys tid (966/67-1025). *"Handelskontakterne var dermed åbenbart udbredt i den tid, hvor der også kan spores tidlige dynastiske forbindelser mellem Danmark og Polen."*

Rundkirken i Cieszyn i Polen er dateret til det 11. århundrede, hvor den blev bygget ved en borg.

"De tidlige handelsaktiviteter var med til at binde Norden og Central-europa sammen med resten af Europa og en omfattende og massiv kulturel påvirkning skete under kristendommens indførelse og var med til at integrere de perifere områder som Polen og Danmark i den europæiske, kristne kultur med fælles normer og ideer. Dermed bekræftes, at kulturvejene i Europa førte fra Syd- til Nord- og Centraleuropa," skrev W.A. Jensen.

Jeg konstaterer, at ti forskere har afgivet udsagn, der peger i samme retning, og det spor er det vel hensigtsmæssigt, at man følger, hvis man vil nærmere på rundkirkernes oprindelse. (De ti er H. Frölén, E. Wrangel, C.M. Smidt, C.G. Schulz, K.J. Conant, J. Kroesen, F. Birkebæk, H. Krongaard Kristensen, J. Bazant og W.A. Jensen).

Tidlige danske kirker

Når Allehelgens kirke i Roskilde blev bygget omkring det tidspunkt, som Frank Birkebæk antyder, i perioden 1104-1134, kan andre også være bygget, planlagt eller påbegyndt i samme periode. Ingen ved, hvornår rundkirken i Horne blev påbegyndt, men perioden fra 1110-1120 er nævnt, og tidligere har man henført rundkirken i Slesvig til Knud den Stores tid, men i en årrække har der været stille om den.

Afhængig af, hvilken bog man slår op i, varede den romanske periode på det europæiske fastland fra omkring 1000 til omkring 1200, og i Danmark fra 1050 til 1250. Vær opmærksom på, at selve begrebet romansk er fra begyndelsen af 1800-tallet, og tænk så

på, at en bygnings opførelsesår ikke nødvendigvis kan afgøres ved at se på dens karme og portaler, for de kan være isat ved en senere ombygning eller restaurering. Man kan for eksempel se bygninger fra ca. 1100, hvilket er i den romanske periode, uden at deres portaler følger den romanske stil med en rundbue som øvre afslutning.

I sin bog om karolingisk og romansk arkitektur skrev Kenneth John Conant, at: *"Romansk arkitektur har en østlig udkant med disse centralkirker, som strækker sig over Bøhmen, så langt som til Bornholm."* Senere skrev han: *"En serie rundkirker udgør en interessant episode i den middelalderlige arkitektur i Danmark. Deres plan kan måske være et resultat af den norske kong Sigurds store pilgrimsrejse til*

Mary Magdalene rotunden, der kan ses i den nordvestlige udkant af Prag, blev opført i begyndelsen af det 11. århundrede.

Jerusalem (1107-11)". Conant skrev også, at kirkerne var daterede til mellem 1050 og 1300.

For mange år siden gjorde historikeren Skyum-Nielsen opmærksom på, at kirketiende principielt kan være indført få år efter Assers udnævnelse, og kirkebyggeriet da være sat i gang for alvor. Med den fremgang, som kirkebyggeriet fik i 1100-tallets første årtier, er det naturligt, hvis tiende blev indført "en tid før", det er dokumentarisk belagt i 1135, for pave Pascal (1099-1118), sendte rykkerbreve ud om peterspengene i 1104. I øvrigt er adskillige stenkirker i Danmark som nævnt bygget, før vi havde en ærkebiskop, og fund af enkelte mønter fra 1000-tallet i Klemens og Vestermarie kirker tyder på, at de nuværende stenkirker har haft forgængere.

Der blev også i Danmark bygget kirker i 1000-tallet, muligvis flere, end vi dag er vidende om. Nationalmuseets nyeste undersøgelser af anlægget i Jelling viser, at der har været en kirke af frådsten før den nuværende kirke, hvis lange kor længe havde undret fagkundskaben. Det har vist sig, at koret er et oprindeligt skib fra en mindre stenkirke, som er blevet bygget engang i 1000-tallet. Undersøgelserne er ikke afsluttet, og der kan dukke mere op.

Sven Nordmans og Estrids stenkirker i Roskilde og den første Skt. Clemens kirke på Skt. Jørgensbjerg i Roskilde blev opført i 1000-tallet, den sidste nedrevet i 1080, hvor man byggede en ny kirke. Den oprindelige nordportal af kvadersten ses stadig i kirken; den gamle kirke er dateret til 1030, og de stadig eksisterende dele er rester af

Skt. Jørgens rundkirken (St. George) på Rip bjerget er bygget ved et af de første steder, hvor tjekker bosatte sig. En træplade fortæller, at "Hvad Mekka er til en muslims, skulle Rip være for en tjekke"

Danmarks ældste kendte stenarkitektur. Veng klosterkirke er fra slutningen af 1000-tallet. Ibs kirke i Roskilde er fra ca. 1100; Gundsømagle er fra ca. 1100; Ældste del af klosterkirken i Ringsted ca. 1080; Selsø rundkirke er nu er apsis til kirken, ca. 1100; Himlingøje kirke, hvor der lidt af fundamentet fra en oprindelig rundkirke er synligt, er dateret ca. 1100.

Alle de nævnte er stenkirker, men i begyndelsen har der været en del trækirker, og måske har nogen af de nævnte afløst kirker af træ.

Kalmar-ledingen

Allerede i 1992 publicerede Historisk Tidsskrift en artikel af John Lind med overskriften *De Russiske Ægte-skaber*. Lind fortalte her om dynasti- og alliancepolitikken i 1130'erne og som titlen antyder, hvordan skandinaviske herskere var gift ind i russiske familier.

Det var en periode, hvor *regnum* og *sacerdotium* (kongen og kirken) sam-

arbejdede, såvel i Danmark som i Polen. Historikeren Ole Fenger skrev om kong Niels og hans periode, at: *"Niels kom til at regere i samfulde 30 år. Så mange år under samme konge betød for riget en rolig bundsfældning af de positive elementer i de foregående kongers mange forsøg på at styrke kongemagten i et samarbejde med kirken og landenes høvdinge. Kongens forhold til paven var godt."*

I Polen var forholdet også godt. Allerede i 1000 blev der oprettet et ærkebispesæde i Gniezno, hvor den helgenkårede missionær Adalbert af Prag var begravet. Det skete ved et møde mellem Polens hersker Boleslav I Chrobry og kejser Otto III, der begge havde været ven med Adalbert. Der blev blandt andet oprettet et bispesæde i Kolobrzeg til biskop Reinbern, men det måtte senere opgives, da Boleslav I havde delt Polen mellem sine sønner. Den senere hersker Boleslav III, der var samtidig med Asser og Niels, arbejdede også for kirkens sag, og lod blandt andet en gruppe augustinere flytte til byen Trzemeszno, der senere blev augustinerklostrets ejendom.

Studier i årtierne efter 1100 viser, at fem betydningsfulde mænd havde deres embeder i ikke mindre end 27 samtidige år:

- Niels Svendssøn af Danmark (1104-1134),
- Asser af Lund (1104-1137),
- Sigurd Jorsalafarer af Norge (1103-1130),
- Boleslav III Krzywousty af Polen (1102-1138) og
- Otto af Bamberg (1103-1139).

St. Katarine rotunden blev bygget ved premyslidernes borg i Znojmo i det 11. århundrede. I kirken ses noget yngre kalkmalerier fra ca. 1130-35

I 1122 fik Boleslav med hjælp fra sin partner kong Niels endelig nedkæmpet den pommerske hertug Vratislav I, og i følge datidige polske årbøger rejste Boleslav over havet i 1123 og erobrede nogle borge. Nutidige historikere har den opfattelse, at Boleslav deltog i Kalmar-ledingen, der havde til hensigt at rense Småland for uønskede elementer, inden Magnus skulle være konge i Götaland – hvad han dog aldrig blev.

Ifølge traditionen på Øland skulle en Bugislav en gang have boet i Gråborg og indtaget andre borge på øen. At denne person kunne være Boleslav understøttes af, at der er fundet adskillige slaviske genstande i Gråborg, og den svenske historiker Nils Blomkvist har i flere bøger argumenteret for, at det kan være ham.

Strid om trone og handel

Kong Niels og dennes søn Magnus frygtede, at Knud med kejser Lothar i ryggen ville gøre krav på tronen, samt bekymring for, hvad det ville betyde for kontrollen med Østersø-handelen.

Da det var meningen, at Magnus skulle være konge i Götaland, var det vigtigt at kontrollere ruten langs den svenske østkyst, og derfra videre gennem Kalmarssund og op til Birka. Da Boleslav havde indtaget Pommern og gjort det til polsk len, kunne man også sejle sikkert langt Østersøens sydkyst. Det sidste skal måske også ses i sammenhæng med, at Knud Lavard og hans halvbror Erik Emune var gift med to søstre fra en russisk herskerfamilie, og at der ikke kun var handel mellem Birka, Kalmar-området og Slesvig, men også mellem Rus og Slesvig via nogle af andre havne.

I sit omfattende værk om Østersøen har Blomkvist argumenteret for, at Boleslav nok var en del af Kalmar-ledingen, men også at det sandsynligvis var ham, der boede på Gråborg og erobrede andre borge på Øland. I sin bog på 775 sider om Østersøen nævner Nils Blomkvist hverken de middelalderlige kirker eller rundkirker på Bornholm. I den traditionelle kirke-debat har disse kirker ellers tidligere hængt uløseligt sammen med kirker i Skåne og Småland.

Blomkvist ser ikke kun konflikten om kongetronen, men også kampen om handel og herredømme i Østersøen mellem to alliancer. Niels, Magnus, Boleslav og Volodar af Minsk i den ene alliance og Knud Lavard, Sigurd Jorsalafarer og Vsevolod af Novgorod

som den anden part. Historien om deres indbyrdes forhold vil føre for vidt her, og jeg henviser den videbegærlige læser til selv at gå i gang med litteraturlisten. En opfordring jeg håber, at mange vil følge. Jo flere, der sætter sig ind i litteraturen om Kalmar-lingen, jo større muligheder er der for, at der dukker noget op i hukommelsen hos de læsere, der i forvejen har arkæologisk eller historisk viden.

Afrunding

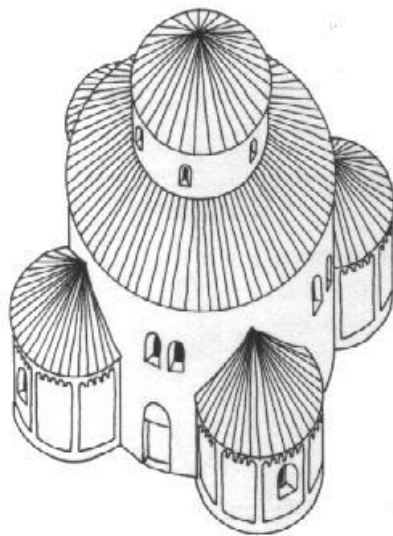
Kan en forklaring på planen om opførelse af kirker langs Bornholms periferi være, at kong Niels og hertug Boleslav i samarbejde med ærkebiskop Asser besluttede at der skulle skabes et brohoved på Bornholm. Skulle øen være deres faste bastion, hvorfra deres flåder eller en fælles flåde hurtigt kunne aktiveres mod fjendtlige skibe?

En sådan forklaring er i overensstemmelse med de historiske begivenheder. Den passer med mange forskeres vurdering af de bornholmske rundkirker, og i øvrigt kan den passe med tidspunktet for planlægning og påbegyndelsen af de første kirker. Kirkerne kan understøtte, at den danske konge men også den polske hertug, har været her, for Østerlars Kirke er bygget af en højtstående person, der havde magt og midler til at få den bygget.

Teorier om opførelsen af de bornholmske rundkirker i slutningen af 1100-tallet kan passende erstattes af studier af historien og sammenligning af danske rundkirker og de rundkirker, der er opført i Polen og andre slaviske lande.

Litteratur

- Bazant, Jan: *The Classical Tradition in Czech Medieval Art*. 2003.
- Birkebæk, Frank: *Byens bygninger og gader, i Roskilde Bys Historie til 1536*. 1992.
- Blomkvist, Nils: *The Discovery of the Baltic*. Brill. Leiden, Boston 2004.
- do.: *Kong Bugislav på spøren? I: Tegnér, Göran: Gråborg på Øland. Kungl. Vitterhets Hist. och Antikv. Akademien*. Stockholm 2008.
- Conant, Kenneth John: *Carolingian and Romanesque Architecture*. Yale University Press. 1959.

Rekonstruktionstegning af St. Vitus rotunden i Prag, der stod færdig ca. 930. Dens indre diameter var ca. 13 meter (som diameteren i Østerlars Kirke). Kirken var kendt af Polens hersker Boleslav I Chrobry, da han i en kort periode regerede Bøhmen fra Prag.

- Eskildsen, Jan: *Bornholmske rundkirker i europæisk perspektiv*. Bornholmske Samlinger 2012.
- Frölén, Hugo: *Nordens befästa rundkirker, I-II*. Stockholm 1911.
- Grosskopf, Paul: *Otto von Bamberg der Pommernapostel*. Buchhandlung der Berliner evang. Missionsgesellschaft. 1913.
- Harrison, Dick: *Norstedts Sveriges Historia 600-1350*. Stockholm, 2009.
- Jensen, Kurt Villads: *Korstog ved verdens yderste rand, Danmark og Portugal ca. 1000 til ca. 1250*. Odense 2011.
- Jensen, Wioletta A.: *Palatiner- og gårdkapeller og singulære rundkirker i Polen og Danmark*. 2008.
- Kroesen, Justin: *The Sepulchrum Domini through the Ages. Its Form and Function*, s. 27. Peeters 2001.
- Krongaard Kristensen, Hans: *Kirker og Klostre*, I: Ingesman, red.: *Middelalderens Danmark* Gads Forlag, 2001.
- Lind, John: *De russiske ægteskaber. Dynasti- og alliancepolitik i 1130'ernes danske borgerkrig*. I: Historisk Tidsskrift. København 1992.
- do.: *Kirkerne, Fyrsterne og Venderkorstogene*. I: *Venner og Fjender*. Fra seminar 2000. Næstved 2002.
- Nyberg, Tore: *Kong Niels*. I: Historisk Tidsskrift. 2006.
- Robinson, Charles H.: *The Life of Otto, Apostle of Pomerania, 1060-1139*. New York 1920.
- Smidt, C. M.: *Østerlarsker på Bornholm - nye undersøgelser*. I: Nationalmuseets Arbejdsmark, 1935,
- do.: *Østermarie kirke*. Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed 1940, side 83 -116.
- Schultz, C. G.: *En rundkirke i Roskilde*. I: Fra Nationalmuseets Arbejdsmark. København 1950.
- Wrangel, Ewert: *Sverige og Polen*. I: Tidsskrift för konstvetenskap 1933.
- do.: *Skandinaviska förbindelser med de västslaviska folken under den äldre medeltiden, Rundkyrkorna*. I: Tidsskrift for Konstvetenskap 1935.

Dagli' Brugsen

Østerlars

Åbent alle ugens dage
Posthus - Benzin - Apotek - Tips og Lotto
Tlf. 56498205

Skokursus

Af Lone Schræddergaard Hansen

*"Stik ind, træk ud,
smør beg derpå,
og glem ej pløkken
ned at slå."*

Sådan lyder det om skomageren i Brdr. Grimms eventyr *"De to vandringsmænd"*, og sådan forløb noget af weekenden for de 13 medlemmer af Vennekredsen, der var mødt op til skokurset på Rågelundsgård, den 2. – 3. februar.

Helle og Dutton var der som vejledere, og de startede med at introducere de forskellige sko og støvler, vi kunne lave. De gjorde i løbet af begge dage deres bedste for at hjælpe alle; og jeg tror at de sov godt om natten, når de kom hjem, for alle havde lige noget, som de skulle have hjælp til – igen. Så de fik ikke lov til at sidde ned i mange minutter ad gangen. En stor ros til dem for deres kyndige vejledning.

For mit eget vedkommende skulle jeg lave en let sommerstøvle – og det er ikke så let, som det lyder! Der tages mål og klippes ud, der syles og syes, og der hamres og bankes. Først skal alle dele tegnes op og klippes ud, og dernæst skal de syles og hules, så delene kan syes sammen, uden at man brækker nåle og fingre i forsøget, og så skal det hele helst komme til at se nogenlunde pænt ud til sidst. Det gik rimeligt, og faktisk var det ret sjovt at skære såler og lave huller på maskinerne i systuen. Nogle kursister blev endda så begejstrede for hullemaskinen, at de fik lavet lidt rigeligt med

huller i sålen... men så kan vandet jo også komme ud igen, når det har regnet ☺

At sy skoen sammen er lidt af en udfordring, og havde det ikke været for Helle og Dutton, var jeg nok kommet til at gå med såleløse sko til sommer; for det kræver lige lidt teknisk snilde at få sømmene til at nå sammen på de rigtige steder. Men det lykkedes og nu mangler jeg bare at få limet en ekstra slidstærk sål på mine sko, så er de klar til at traske mange gange frem og tilbage mellem gøglerlejren og Rågelundsgård hele sommeren. Jeg synes, at det var rigtig sjovt at lære og til trods for ømme fingre, tror jeg ikke, at det er det sidste par sko, jeg har lavet.

Alt i alt havde vi en rigtig god og hyggelig weekend, og det var dejligt, at der både var nye og gamle medlemmer, der deltog på kurset sammen - og så var der også dem, der "bare" kom forbi for at hygge eller at arbejde med noget helt andet.

... og der arbejdes

Børneattester

Af Lone Schræddergaard Hansen

Siden 1. juli 2005 har det været lovpligtigt for foreninger, institutioner og erhvervsdrivende at indhente en børneattest, inden de ansætter eller beskæftiger personer, der skal have direkte kontakt med børn under 15 år. Den 1. juni 2012 blev børneattestloven udvidet, så pligten til at indhente børneattest også gælder ved ansættelse eller beskæftigelse af personer, der fast færdes blandt børn under 15 år og som derved har mulighed for at opnå direkte kontakt med børn.

Dette gælder for de ansatte og for de frivillige der er på Bornholms Middelaldercenter i åbningstiden, hvis de er her mindst 3 gange i løbet af 3 måneder, eller i en sammenhængende periode af mere end 1 uges varighed.

Børneattesten kan hentes på kontoret hos Mette og skal afleveres sammen sted. Man kan også selv hente blanketten på Politiets hjemmeside og

En børneattest er en særlig straffeattest, der indeholder oplysninger om afgørelser, dvs. domme m.v., om visse seksualforbrydelser begået mod børn under 15 år.

udfylde den elektronisk, udskrive den, og så aflevere den til Mette.

<https://www.politi.dk/da/borgerservice/blanketter/>

Da vi jo ikke holder øje med hvem og hvornår der er frivillige på pladsen, henstiller vi til, at man kommer op på kontoret 3. gang man er på Centret i sæsonen; eller hvis man på forhånd ved, at man vil komme mere end 3 gange eller skal være her mere end 1 uge. Alle træfdeltagere, der deltager hele ugen, skal udfylde en børneattest. Hvis man er i tvivl, om man skal udfylde en børneattest, kan man kontakte Mette på tlf. 5649 8319.

Til orientering har alle (der er over 18 år) fast- eller løstansatte på Centret, samt medlemmer i Trup Ting Tang udfyldt børneattester.

Aut. EL og VVS installatør

ØRENSEN A/S

EL - VVS - VENTILATION

Snellemark 39
3700 Rønne

Telefon 5695 0569
Fax 5695 0860
www.axels.dk

Nyt fra Vennekredsen

Kursus-weekender forår 1213

Marts den 16/17 kl. 10 til 16

Dragtsyning med Helle Pfeiffer, her kan børn deltage sammen med deres forældre

April den 6/7 kl. 10 til 16

Ballader, Folkeviser og dans til musik af Søren Hammerlund og en sanger.
Her kan hele familien være med.

Maj den 4/5 kl. 10 til 16

Lær at brygge middelalderøl med øens brygmester
Lars Madsen

Kurserne er gratis for Vennekredsen, men du skal selv betale materialerne

Vi ønsker tilmelding til alle kurserne senest 10 dage før, så vi kan nå at indkøbe materialer til alle deltagere!

Send en sms til Helle Pfeiffer
51541507

Eller mail: helle.pfeiffer@pc.dk
Eller tilmeld dig til underviseren

Lidt om middelalderen

I april måned laver Vennekredsen og Centret en let introduktion til middelalderen først og fremmest for nye medlemmer af Vennekredsen - men alle er velkomne.

Søndag den 14. april kl. 13.00 - 15.30

Middelalderens samfund - Middelaldercentret - Stormandens verden

Søndag den 21. april kl. 13.00 - 15.30

Emner - også for unge: Børn i middelalderen - Riddere, borge og våben

Søndag den 28. april kl. 13.00 - 15.30

Mad - Tøj - Kirken - Viden

Alle dage begynder i filmsalen med en times orientering, derefter er der ½ times pause, hvor vi går op til stormandsgården, hvor der er endnu en times orientering.

Vi er endnu ikke færdige med alle detaljer i programmet, men følger du med på:

www.bmc-vennekreds.dk

vil du i god tid, før vi starter, kunne se et mere detaljeret program.

Februar snebilleder

Foto Bjørn

